

VALAŠSKO

Vlastivěda dnešního okresu Vsetín představuje tři svazky a to okres **Rožnovský**, který zpracoval **Čeněk Kramoliš**. Tento svazek vyšel v roce 1907. Okres **Vsatský** zpracoval národopisec **Matouš Václavek** a byl vydán v roce 1909. Okres **Valašské Meziříčí** je od profesora **E. Domluvila** a vyšel v roce 1914.

SPOLEČENSKÝ VÝVOJ

• PRAVĚK

- Archeologické nálezy z regionu (bývalý okres Vsetín) byly až na výjimky učiněny náhodně. Jsou roztroušeny po několika moravských muzeích a soukromých sbírkách.

- Nejstarší doklady o pobytu člověka v regionu byly nalezeny **poblíž Kelče**. Jedná se o několikanásobné **hranové rydlo**, které svědčí o přítomnosti tzv. **lovců mamutů**. Nositelem této kultury byl člověk v podstatě již dnešního vzhledu.

Několikanásobné hranové rydlo z Kelče.

•STŘEDOVĚK

- Převážně hornaté území povodí obou Bečev bylo postupně osidlováno v dlouhém časovém úseku počínaje středověkou kolonizací a konče pasekářskou a tzv. valašskou kolonizací v 16. až 18. století.
- Vrcholná fáze kolonizace - **13. století** :
  - spojena s přílivem cizích kolonistů
  - rozvojem zemědělství a řemeslné výroby vedoucím ke zvýšení produkce
  - rozmachem obchodu a peněžní směny.
- Vytvořila se základní **sídelní struktura**, která v hrubých rysech přes všechny pozdější proměny přetrvala až do poloviny 20. století
- krajina se zaplnila řadou nových osad i novými prvky = **města**, kde se soustřeďoval obchod a řemesla, či **kamenné hrady**, budované panovníkem a později i šlechtou.
- - vytváření nového **systemu správy a soudnictví** a utvářením **pozemkového vlastnictví šlechty a církevních institucí**.
- V městech - sídla vrchnosti a spolu s tím i sídlo vrchnostenské správy.

Struktura osídlení horního Pobečví do poloviny 16. století. Kresba D. Janiš

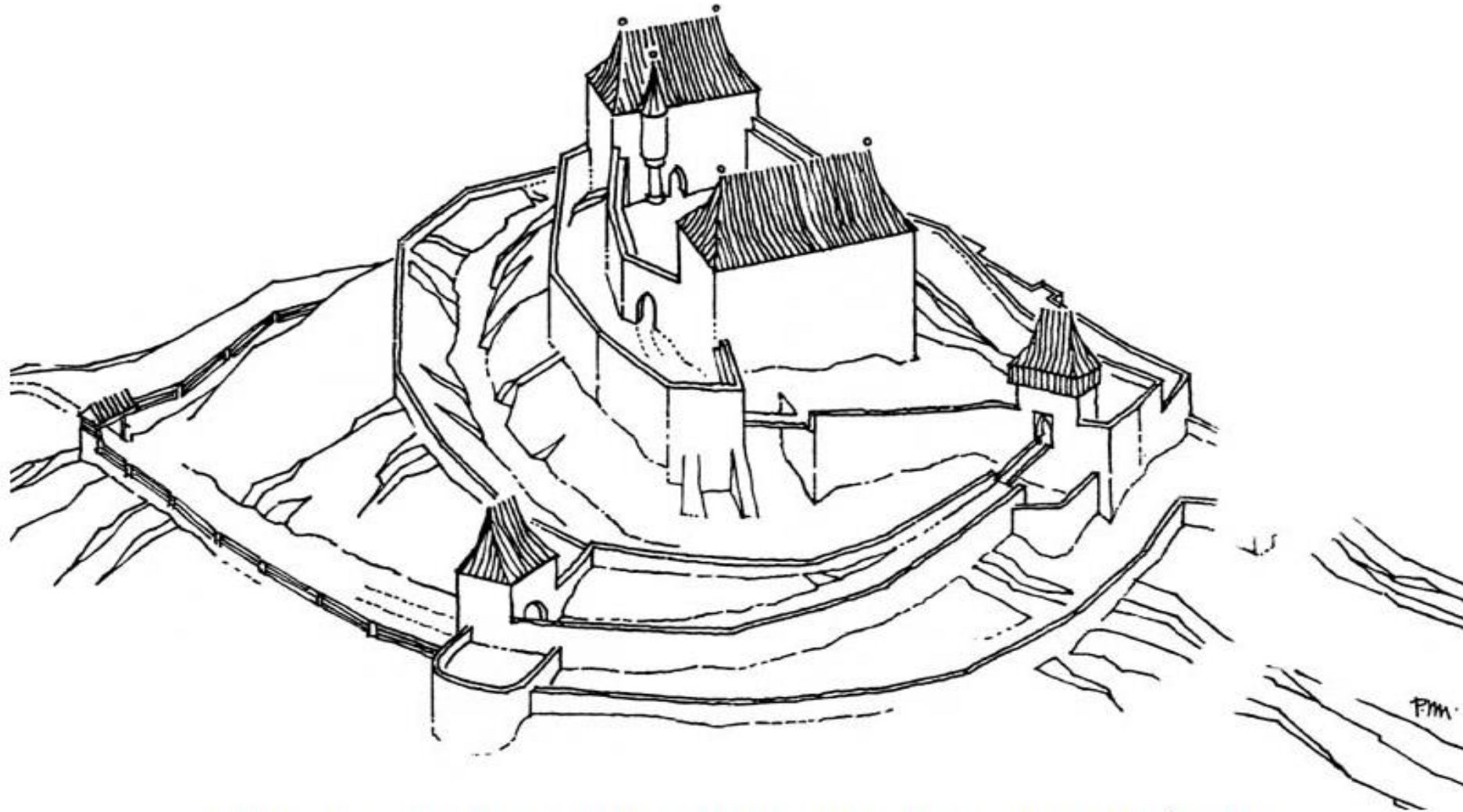
- Na organizaci kolonizace horního Pobečví se podíleli:
  - šlechta
  - olomoucký biskup, který prostřednictvím svých leníků (vojensko-služebně vázané šlechtě)

13.stol.

- na pravém břehu Rožnovské Bečvy měli statky páni z Krásna
- **1299** - **Bohuslav z Krásna** - leník olomouckého biskupa
- další významný rod: **v Perné** tzv. alodní statky
- levý břeh v držení **olomouckých biskupů**, kteří prováděli kolonizaci prostřednictvím svých leníků.
- -**1297** leník **Mikuláš ze Šaumburku** založil ves „Brunnow“ (dnešní Brňov) a vesnice Velká a Malá Lhota a Veselá, původního názvu Veselá Lhota
- **Trojpolní systém** obdělávání půdy.

14. století

- páni z Kravař - řadu statků v horním Pobečví a drželi statky také na Vsetínsku

Hrad Rožnov - rekonstrukce vzhledu hradu na přelomu 15. a 16. století. Kresba P. Šimeček

15. století

- 1434-1437 Ctibor z Cimburka
- 1437–1442 Vok ze Sovince
- Od 1446 držel panství Jan z Mesnpeku na kterého ale dotírali věřitelé.
- 1480 - hrabě Petr od Sv. Jiří a Pezinku, který byl manželem Kunky z Cimburka
- Panství Rožnov bylo na počátku 15. století největším z panství na území dnešního vsetínského okresu-jeho střediskem hrad Rožnov.
- Náležela k němu městečka Rožnovec a Krásno a vsi Brňov, Bynina, Hážovice, Hrachovec, Jarcová, Jasenice, Juřinka, Krhová, Křivé, Malá Lhota, Mštěnovice, Střítež, Tylovice, Velká Lhota, Veselá, Vidče, Vigantice, Zašová, Zubří a pusté vsi Raclavova Lhota, Píškova Lhota (jinak Pešíkova Lhota), Oznice a půl pusté vsi Hondorfu (jinak Vyšové).
- V pohusitském období, kolem poloviny 15. století, došlo ke zpustnutí řady vsí, jež ležely v pásmu poblíž moravsko-uherské hranice(vsetínské panství).

16. století

- **1506–1526** Jan Kuna z Kunštátu, prodal bratřím Janovi a Jaroslavovi ze Šelmberka a z Kosti
- **1533** Jan z Pernštejna řečený Bohatý byl nejzámožnějším příslušníkem panského stavu na Moravě.
- Sídlo správy vsetínského a rožnovského panství - rožnovský hrad zbořil a správu panství přestěhoval do Meziříčí. Jejím sídlem se stal zámek, který dal zbudovat. Proto se v novější době pro tento celek ujal název **Valašské Meziříčí-Rožnov**. Druhým jeho významným činem bylo spojení Meziříčí a Krásna v jednu obec.
- **1548** prodal panství bratrům Janu a Přemkovi Nekšovům z Landeka
- **Lukrécie Nekšovna z Landeku r. 1608** se Lukrécie provdala podruhé a jejím manželem se stal o rok mladší **Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna (až do r.1623)**
- **1549-1815** páni z Žerotína
- na počátku 16. století se vytvořily dva větší územní celky: panství rožnovské a panství vsetínské.
- Jednotlivá sídla byla rozložena velmi nerovnoměrně. Z celkového počtu 70 sídel na počátku 16. století bylo 64 vsí, pět městeček (**Kelč, Krásno, Pržno, Rožnov a Vsetín**) a jedno město (**Valašské Meziříčí**).

- Od počátku 16. století je doložen osídlovací proces nazývaný
- **Pasekářská kolonizace** = poddaní ve vrchnostenských lesích vykáceli či vyklučili les a na jeho místě zřizovali pole a louky. Na takto získané půdě stavěli chlévy pro dobytek či stodoly a později také obytná stavení.(Jan Kuna – privilegium svobodného zřizování pasek)
- zlepšovala životní podmínky poddaných a přinášela vrchnosti peníze v podobě pasečných platů.
- V **70. letech 16. století** již vrchnost odpírala právo na dělání pasek = spor mezi zástupci městeček a vrchností : **1575**-nové paseky museli hlásit hajnému a platit obilím
- Na odlesňování se podílela vrchnostenská sklářská huť asi r. **1600**(po vyčerpání zásob dřeva se přesouvaly do výhodnější polohy)
- **1507** – horní a dolní mlýn
- **1532** – stříbrné doly na úpatí Hradiska
- **1615** - papírna

Zvyšování intenzity hospodaření 2/2 16.stol.

- Snahy o zvyšování příjmů
- Výnosným zdrojem se stává:
  - 1.Rybníkářství – na Kelečsku, (na R. mrtvá ramena Bečvy)
  - 2.Pivovarnictví – právo vařit=výsada měst, hl. v době výročních trhů, tzv. **frejunkové šenkování** vína a piva
  - 3.Lesní hospodaření – obchod s dřevem, po Bečvě se dopravovalo řezivo: prkna, trámy a šindely na vorech až k Přerovu
    - méně významná položka
  - 4.chov ovcí a koz - zisk z vlastního chovu
    - desátky od poddaných, co pásli na panském
- Tzv. **valašská kolonizace** neznamenal vznik nových sídel, ale využití holých vrcholků kopců a listnatých či smíšených lesů k pastvě.
- Slovo valach v 16. i na počátku 17. století bylo označením postavení v zaměstnání. Výraz valach přitom vyjadřoval pro ostatní označení teritoriálního původu. Za třicetileté války byli již pod slovem Valaši rozuměni všichni obyvatelé východní Moravy.
- **Valach** = osoba buď odlišného etnického původu, nositel tzv. salašnické kultury ze sousedního Slovenska

17. stol.

- 1618 – 1648 třicetiletá válka (Habsburkové)
- 1620 – bitva na Bílé hoře
- Během 30l. války proběhla 3 povstání valachů proti vrchnosti, císaři a církvi :
proti pobělohorskému vítězi, jako spojenci Dánů a Švédů
  - spojila všechny spol. vrstvy(poddaní, měšťané, šlechta)- zachování náboženské svobody a jejich náboženství(luteráni, jednota bratrská) a odpor proti Valdštejnovi – zrušil šenkovní právo a utužil roboty
  - poraženi, popravy povstalců
  - posílení vlastnictví panského stavu a církve, snížení majetku rytířstva
  - zpuštění kraje vojenskými akcemi (vypálené vesnice, zpustlé usedlosti)
  - rozvráceno hospodářství poddaných

Vývoj od poloviny 17.st. do r.1848

- **Poddanské poměry** se na jednotlivých panstvích v detailech lišily často i uvnitř jednotlivých panství a vsí
- Projevy nespokojenosti (roboťa, kontribuce), klesala hodnota peněz – chtěli nahradit vzrůstem robot – řada poddaných projevila odpor, zakročilo vojsko, vůdcové uvěznění na Špilberku, vůdcům zkonfiskován majetek
- **Řemesla** - soustředěna hlavně do městeček Krásno nad Bečvou a Rožnov - rozvoj nepříznivě ovlivňovala jeho poloha a neexistence trhů. Byl tu spojený cech kovářů, kolářů, zámečníků, stolařů a bednářů, tkalců, řezníků, mlynářů.
- **Podnikání vrchnosti**
- **Pivovary** (příjem z piva – skoro ¼ všech příjmů)

1712- postaven pivovar v Rožnově (**Karel Jindřich z Žerotína**)

Další : **železné hamry** v Zubří, **cihelna** v Zašové, **vápenka** v Jasenici

Zájemcům do nájmu: **palírny, mandlovny, mlýny, pily, draslovny, sklárny, papírnu**

- hl. zdrojem obživy: **zemědělství**, chov skotu upozadoval chov ovcí. Obilí kupovali v Uhrách a na Hané. Stále důrazněji se bránili proti pokusům vrchnosti o zvyšování poddanských povinností a proti zásahům do svých práv.

15.3.1848 **císař Ferdinand** vydal konstituci, kterou byl absolutistický stát změněn v **konstituční monarchii**. Zvláštními výnosy byla zrušena roboťa a desátky (28. března) a čeština zrovnoprávněna s němčinou, zrušena cenzura.

1848 - 1918

- **březen 1849** - vyhlášeno prozatímní obecní zřízení, zavedení územní samosprávy, a to na úrovni **obcí, okresů a krajů**. Orgánem obecní samosprávy - obecní výbor.
- **v polovině r. 1850** - první volby do obecních zastupitelstev. V mnoha obcích se prvním zvoleným starostou stal dosavadní fojt. Začaly fungovat okresní soudy a okresní hejtmanství
- **Zemědělství** : Hlavní zemědělskou plodinou na **konci 19. století** byly **obilniny**, pěstované v průměru na 50–55 % orné půdy, pak **pícniny** na 20 % a okopaniny **brambory** 20 %.
- Překážkou rozvoje: velká rozloha pozemků – více majitelů
- Vzrůstal význam chovu skotu, pozvolný pokles počtu ovcí (tlakem průmyslové produkce, jež dodávala na trh levné bavlněné zboží + snižováním podílu pastvin + intenzivní zalesňovací činností)
- - nadbytek pracovníků- na stavební práce nebo na sezonní zemědělské práce na Hanou a do Rakouska
- Nedostatek obživy, neúroda a další nepříznivé okolnosti byly příčinou značného vystěhovaectví

Průmysl 19.st.: **dřevařský**- pily vodní, parní

- zdroj tepla, stavební, dřevěné uhlí

- tovární výroba nábytku ohýbáním dřeva- **Michael Thonet**

sklářský - závislý na dodávkách dřeva (uhlí)

textilní – tkalcovství nahradil pletařský průmysl:

2/2 19.st.- do většiny odvětví proniklo používání parního stroje, prům. produkce vytlačovala domácí výrobu a řemesla

1889 továrna na punčochy v Rožnově **Albert Reiser**

1892 **Leo Brill, Schreiber a spol.**, přešla k využívání parního stroje, zaměstnávali v Rožnově a okolí domácí pletařky-punčochy a rukavice na mechanických pletacích strojích, které jim zapůjčovali z firem

1829 **cihelna** v Hrachovci **1886** byla vybavena parním strojem(cihly, dlaždice, střešní tašky, odvodňovací trubky a tvarovky všeho druhu)

menší **pivovary**, první **sírkárna** vznikla po r. **1850** v Halenkově, od r. **1874** byla v Krásně v provozu **továrna na zemědělské stroje**, **1883** **tiskárna** ve Valašském Meziříčí

Řemesla:

1859 - vydání živnostenského řádu - přineslo zrušení cechů a liberalizaci

1883 – novela: prokazovat způsobilost pro výkon řemeslné živnosti

upravila poměr pomocných pracovníků

povinné členství v živnostenských společenstvech: V okrese zpravidla 4 společenstva –stavebních živností, oděvních, potravních a obchodních.

Domácí výroba:

výroba dřevěného domácího nářadí (obsah i formy se měnily podle poptávky)
kapesní nože, dýmky, vařečky, držáky, dřevěné talíře, bedničky a jiné kuchyňské nářadí, vidle, hrábě, dřevěné lopaty, rýče a další zemědělské nářadí

Výroba šindelů

Výroba čepců

Košíkářství – pro průmysl (nábytek, košiny pro bryčky)

- **28. června 1914** - Atentát na následníka habsburského trůnu, zhoršení životních podmínek
- **Na jaře r.1915** bylo zavedeno přidělové zásobování. Byla zavedena cenzura a byla omezena demokratická práva
- rakouská policie a soudy trestaly přísně jakýkoliv projev neloajálnosti. Na frontě se množily případy dezerce. V průběhu let 1917 a 1918 se situace v zásobování dále zhoršovala a současně narůstalo i napětí (demonstrace, manifestace)

Vyhlášení Československého státu v pondělí **28. října 1918** vyvolalo vlnu nadšení

Období první republiky

- Strhávání rakousko-uhers. znaků z veřejných budov, nutno zajistit udržování veřejného pořádku: vraceli se vojáci z různých front, přes slovenské hranice se začaly valit hromady uprchlíků – Židé, kteří prchali před pogromy. Docházelo k incidentům.
- Vytvořena NÁRODNÍ STRÁŽ , později NÁRODNÍ GARDA
- Zásadním problémem: zajištění zásobování obyvatelstva - stanoveny přiděly potravin a byl nedostatek předmětů denní potřeby: petrolej na svícení.
- **1918–1938** nedošlo k větším územním změnám, **31. července 1923** sloučení města Valašské Meziříčí s Krásnem nad Bečvou

Průmysl:

- postižen světovou hosp. krizí - nejvíce nejsilnější odvětví – sklárny a výroba nábytku (do 1932), propouštění, nárok na podporu jen odborově organizovaní dělníci, potravinové lístky

1919 elektrotechnická dílna Josefa Sousedíka, v Hošťálkové výroba kuchyňských nožů a příborů, ve Valašském Meziříčí - textilní průmysl, v Rožnově - rozšíření firmy Leo Brill a spol. Papírny - továrna na lepenku J. Fassmann.

1935 s nástupem fašismu v Německu - zbrojní průmysl. Prvním podnikem na Valašsku byl pyrotechnický závod továrníka Velinského v Jablůnce

- 1937 vsetínský závod Československá Zbrojovka Brno

• Zemědělství :

- zaostalé, pěstování plodin v podhorských podmínkách nedávaly vysoké výnosy
- Docházelo také ke změně skladby chovaného zvířectva.
- velké omezení chovu ovcí, od roku 1900 přibližně 1/2. Pozitivně se začalo projevovat zušlechťování chovu dobytka, na Rožnovsku a Vsetínsku byl tento vývoj zpomalen dovozem méně užitkového, ale mnohem levnějšího dobytka ze Slovenska.
- provedení 1. pozemkové reformy
- Lesní půda patřila převážně velkostatkům

Německá okupace

- **24.9.1938** – Mnichovská dohoda
- **15.3.1939** – německé jednotky na Vsetínsku, protektorát
- Krátce po vypuknutí války zavedeny potravinové lístky, obyvatelstvo bylo rozděleno do několika kategorií : děti do 6 let, děti 6–14, obyčejní spotřebitelé, těžce pracující, velmi těžce pracující. Velikost přidělu základních potravin na týden ukazuje následující přehled:

	děti do 6 let	děti 6-14 let	obyčejní sp.	těžce prac.	velmi těžce prac.
chléb	1,3 kg	2,1 kg	2,9 kg	3,8 kg	4,8 kg
mléko	0,75 l	0,25 l	0,25 l	0,25 l	0,25 l
maso	0,25 kg	0,5 kg	0,5 kg	1 kg	1,2 kg
tuky	0,08 kg (máslo)	0,2 kg (máslo)	0,21 kg	0,33 kg	0,675 kg

- zavedení lístků na další druhy potravin, ale i na věci denní potřeby, obuv, šaty, palivo. výnosným podnikáním se stalo pašování ze Slovenska, černý trh – „šmelináři“, vysoké ceny - rozvoj výměnného obchodu, z měst byli nuceni „rozprodávat“ vybavení domácností

Přehled cen některých produktů

	1939	1944-1945	černý trh (1944-1945)
1 kg chleba	2,65	3	20
1 kg mouky	2,80	3,70	50
1 kg masa	14	17	350-500
1 kg sádla	14,50	21,60	1 000
1 kg špeku	-	22	800-1 000
1 kg másla	23	35,20	600-900
1 kg cukru	6,20	7,70	400-500
1 kg soli	-	0,50	30-50
1 kg medu	-	14	500
1 kg brambor	-	-	-
1 litr mléka	-	0,90	15-20
1 litr slivovice	-	40	1 500-2 000
1 cigareta	-	1	15-30
1 kg mýdla	-	5	700-900
1 mužské šaty	-	500	15 000-20 000
1 boty	-	50	1 000-2 000

- Průmysl :
- Orientace na válečnou výrobu - Zbrojovka, pyrotechnická továrna v Jablůnce, gumárny
- Ihned po okupaci verbování na práci do Německa
- 1941- první organizované sabotáže (na hlavní trati Hranice–Vsetín–Púchov)
- ve 2/2 1944 a v 1945- obrat ve vývoji války - odbojové partyzánské skupiny, osvobození okresu Vsetín : ve dnech 2. a 7. května 1945

1945 - 1948

- moci ujímaly národní výbory (místní, okresní a zemské)
- úsilí o odstranění válečných škod a obnovení výroby - záviselo na obnovení dopravy (na železniční trati Hranice–Valašské Meziříčí–Vsetín bylo zničeno 26 mostů)
- docházelo k pokusům v rámci tzv. revoluční spravedlnosti trestat osoby německé národnosti a kolaboranty. K násilnostem došlo např. ve Vsetíně, Novém Hrozenkově, Liptále a jinde.
- osoby německého původu odsunuty do Německa
- změna vlastnických vztahů – jednak v důsledku konfiskací německého majetku a v důsledku znárodnění
- Po 1945 se naskytla možnost přemístit do vnitrozemí průmyslové závody z pohraničí, které se následkem vysídlení německého obyvatelstva ocitly bez zaměstnanců
- **30. srpna 1946** zahájil v Rožnově výrobu závod **Továren na výrobu jemných punčoch n. p. Varnsdorf**, dříve Kunert, který byl prozatím umístěn v objektu továrny n. p. Moravskoslezské pletařské závody.

- **Únor 1948** – komunistické převzetí moci, totalitní režim
- **30.5.1948** tzv. demokratické volby – jednotná kandidátka nebo bílý lístek, nesmělo se za plentu - ve valašských okresech odevzdáno nečekaně mnoho bílých lístků
- znárodnění prům. podniků - pozemková reforma – likvidace velkostatků - omezování a likvidace soukromého vlastnictví, likvidace živností
- **1949** zákon o JZD – odstranit soukromé hospodaření a sjednotit zemědělství, vznikaly první družstva - kolektivizace - největším zásahem pro valašsko
- **1949** církevní zákony – církve podřízeny státu, omezován vliv náboženství, likvidace náboženských katolických spolků

Ekonomický vývoj

- **Ve vsetínském okrese** -v **průmyslu** zaměstnáno více osob, než průměr celostátní - orientace na těžký a zbrojní průmysl - Zbrojovka Vsetín nejvýznamnějším podnikem(v 50. letech k nejsledovanějším závodům, pracovala na tajných zbrojních výrobních programech pro potřeby sovětského bloku) a MEZ Vsetín vyrábějící motory a generátory
- **Ve valašskomeziříčském okrese** byla zaměstnanost v průmyslu sotva poloviční. Základ tvořilo sklářství, dřevařství a textilnictví
- Rožnov pod Radhoštěm **1949** podepsána zřizovací listina elektrotechnického závodu Tesla Rožnov - **otevření v roce 1954** – málo pracovních sil-nábor pracovníků do dolů a hutí a pro Zbrojovku Vsetín (zde příliš nelákaly malé výdělky). Zaměstnávala především ženy
- **roku 1954** rozhodnuto o výstavbě chemicko-hutního kombinátu ve Valašském Meziříčí Urxových závodů. Větší význam: pletárna v Rožnově či sklářny v Krásné a gumárny v Zubří
- na **počátku 50. let** zřízení výrobního družstva invalidů - pomoci postiženým lidem zapojit se do společnosti
- V **zemědělství** pokračovala kolektivizace - větší ekonomickou podporou družstev, větší strojovou vybaveností státních traktorových stanic a družstev samých a zvýšením dodávek umělých hnojiv

60.léta

- ve znamení značných změn. V ekonomice nastávalo jisté uvolnění, rozpadla se pětiletka, začínala reforma, která naznačovala i jisté možnosti tržního hospodářství
- do popředí elektrotechnický průmysl, **koncernový podnik Tesla** v Rožnově pod Radhoštěm ,ve Valašském Meziříčí objemem výroby předstižen **Urxovými závody**
- Ve strojírenství dominovala **Zbrojovka** snížila počet speciálních zbrojních programů a počala vyrábět i běžné zbraně a také tryskové stavy a pletací stroje.
- Z dalších významných podniků okresu je třeba zmínit **MEZ Vsetín**, **sklárný** v Krásně, **Gumárny** v Zubří, **Zbrojovku** v Jablůnce a **Loanu** v Rožnově pod Radhoštěm
- zemědělství okresu pokračovala kolektivizace vesnice, rolníci již většinou rezignovali na odpor proti družstvům a snažili se co nejvíce získat ze státních podpor
- **21.srpen 1968** - vpád vojsk Varšavského paktu na Valašsko
- -okupovaly Valašské Meziříčí, Rožnov pod Radhoštěm, uzavřen byl prostor Pusteven, u sochy Radegasta byly instalovány radiovozy s retranslačním zařízením - odpor obyvatelstva, řada demonstrací a stávek i na Vsetínsku

Normalizace

- **květen 1971** XIV. sjezd KSČ stvrdil nástup normalizace a schválil i koncepci nového (pátého) pětiletého plánu
- Proběhly čistky na školách, v redakci okresních novin Nové Valašsko, v úřadech, pochopitelně i na vedoucích místech všeho druhu, včetně průmyslových závodů
- zlikvidovány organizace a spolky, odstraňovány pomníky a busty T. G. Masaryka
- Největší vzrušení vyvolala sebevražda upálením bývalého ředitele vsetínského muzea RNDr. Bohumila Peroutky (odmítl ztotožnění s činem Jana Palacha)
- Naštěstí už neproběhly masové politické procesy jako v 50. letech

70. a 80. léta

- Součástí normalizace bylo slučování (integrace) obcí a vytváření velkých tzv. střediskových obcí. Na Vsetínsku až v **polovině 70. let** (81-66-55 do 1980)
- V ekonomice - výrazně převažoval průmysl nad zemědělstvím
- V zemědělství - typické velké **slučování družstev** (70-16), JZD pěstovala obiloviny pro státní nákup, brambory, len a krmiva pro vlastní potřebu a zaměřovala se hlavně na chov skotu, výrobu mléka a másla. Louky a pastviny zahrnovaly přes 45 % zemědělské půdy
- zemědělská práce - málo výnosná, JZD provozovala **tzv. přidruženou řemeslnou výrobu** pro podniky i pro soukromé zájemce
- poměrně značného rozsahu nabyla zdravotní péče: 2 nemocnice, 3 polikliniky
- vybraní jednotlivci dostávali tzv. devizové přísliby, horníci z Ostravska i další lépe placení si zakupovali na Valašsku vesnické chalupy a přeměňovali je v rekreační objekty, případně si stavěli chaty, rekreační střediska velkých průmyslových závodů byla stále vybavenější

Skladba podniků okresu Vsetín v roce 1983

- **Elektrotechnický:** Tesla Rožnov p. R., Tesla Valašské Meziříčí, MEZ Vsetín
- **Chemický:** Urxovy závody Valašské Meziříčí, Gumárny Zubří
- **Strojírenství:** Zbrojovka Vsetín a Jablůnka, Rostex Hošťálková
- **Hutnický a slévárenský:** VOKD Valašské Meziříčí a Rožnov p. R., AŽD slévárna Valašské Meziříčí, slévárna MEZ Vsetín
- **Dřevozpracující:** Severomoravské dřevařské závody Valašské Meziříčí, Vsetín a Karolinka, UP závody Halenkov
- **Celuloza a papír:** Olšanské papírny Rožnov pod Radhoštěm
- **Sklo a keramika:** Osvětlovací sklo Valašské Meziříčí a Vsetín, AVTB Valašské Meziříčí, Moravské sklárny Karolinka, Keramika Valašské Meziříčí
- **Textilní:** Loana Rožnov p. R., Valašské Meziříčí, Dolní Bečva a Kelč
- **Potravinářský:** Severomoravský průmysl masný Valašské Meziříčí, Severomoravské mlékárny Valašské Meziříčí, Severomoravské drůbežářské závody Bynina, Severomoravské pivovary a sodovkárny Vsetín, Nealkoholické nápoje Vsetín a Rožnov p. R., Pekárny a cukrárny Valašské Meziříčí, Vsetín, Karolinka, Nový Hrozenkov, Kelč a Hutisko-Solanec, mlýn Kelč, Severomoravské lihovary a konzervárny Valašské Meziříčí, Kelč, Hovězí a Valašské Příkazy, Balírny obchodu Valašské Meziříčí
- **Stavební hmoty:** Pozemní stavby Vsetín a Valašské Meziříčí, Stavomontáže Valašské Meziříčí, Silnice Valašské Meziříčí, OSP Vsetín, Báňské projekty Valašské Meziříčí, Dopravní stavby Valašské Meziříčí a Lhota u Vsetína, Severomoravské cihelny Hrachovec, Prefa Lhotka n. B., Vápenka Jasenice, kamenolom Zubří a Rysová
- **Ostatní:** Moravské tiskařské závody Valašské Meziříčí, Okresní průmyslový a opravárenský podnik Valašské Meziříčí, Vsetín a Halenkov, ČSAO Rožnov pod Radhoštěm
- **Výrobní družstva:** Iriša Vsetín, Lipta Liptál, Valašské nábytkářské družstvo Valašské Meziříčí, Beskyd Nový Hrozenkov, Portáš Valašská Bystřice, Stavba Vsetín – každé s řadou provozoven v různých obcích okresu
- Po roce 1989 došlo k výrazné změně jak vlastnických vztahů, tak i vnitřních a vnějších ekonomických podmínek. Některé podniky se vrátily do rukou původních majitelů nebo jejich potomků, jiné se v rámci privatizace rozdělily na několik samostatných firem a několik podniků úplně zaniklo nebo několikrát změnilo majitele.

Konec komunistického režimu

- vývoj v Československu ovlivnila tzv. přestavba, došlo k opatrné reformě ekonomiky
- Na Vsetínsku neměly protikomunistické aktivity dlouho větší ohlas.
- Také po 17. listopadu 1989 nebyla reakce na pražské události příliš velká. První skutečně velkou akcí však byla ve Vsetíně až manifestační stávka dne **27. listopadu 1989**, již se na náměstí zúčastnilo na 13 000 občanů, kteří vyjádřili podporu Občanskému fóru. Vystoupili tu i studenti z olomoucké univerzity, kteří se již 18. listopadu připojili k aktivitám pražských studentů a herců.
- Přes nesouhlas vedení průmyslových podniků se stávkovalo v Tesle Rožnov, v Urxových závodech i ve sklárnách ve Valašském Meziříčí.
- V průběhu dalších dnů získalo Občanské fórum pozice v dalších městech a obcích okresu. Byl zahájen demokratizační proces, který vyvrcholil svobodnými volbami v létě **1990**